

Onderhoud van kerkgebouwen: uitdaging in komende jaren

De Protestantse Gemeente Utrecht heeft met acht gemeentelijk monumentale kerkgebouwen en vijf rijksmonumentale kerkgebouwen (waarvan vier in kerkelijk gebruik) een groot en waardevol bezit aan gebouwen. Financieel omvat het gebouwdeel circa dertig procent van begroting en jaarrekening. Hieronder gaat Theo Kralt, voorzitter van het College van Kerkrentmeesters van de PGU, in op het belang van een goed onderhoudsproces, belangrijke ontwikkelingen en het beleid in de komende jaren.

Theo Kralt,
voorzitter CvK

Zoals u in het artikel over de jaarrekening 2009 in Kerk en de Stad van 11 juni hebt kunnen lezen, gaf de PGU in dit jaar € 809.371 uit aan lasten onroerend goed waar € 1.096.468 aan baten onroerend goed tegenover stonden. De baten hieruit waren € 13.000 meer dan begroot. De lasten bedroegen € 29.000 minder dan de begroting en € 66.000 minder dan in 2008.

Voor 2010 is € 1.147.450 aan baten onroerend goed begroot en € 847.900 aan lasten. Deze lasten bestaan voor bijna de helft uit onderhoudsdotaties vanuit de wijkgemeenten aan de voorziening groot onderhoud gebouwen. Daarnaast voor circa drie procent aan direct regulier onderhoud gebouwen, drie procent uit dotaties vanuit de wijkgemeenten voor de voorziening groot onderhoud aan orgels, vier procent aan belastingen, zeven procent uit verzekeringen, 31 procent aan energielasten en circa twee procent huurkosten.

Systematiek

Voor de periode 2009-2014 is een nieuwe meerjarenraming opgesteld die rekening houdt met subsidiabele en niet-subsidiabele kosten, alsmede een prijsindexatie voor de verwachte inflatie. De bijdragen vanuit de wijkgemeenten en centraal voor onderhoud wordt toegevoegd aan de voorziening onderhoud. Hiervan gaan de uitgaven voor onderhoud na aftrek van de subsidies weer af. Door de kosten voor instandhouding en onderhoud in een meerjarenraming te zetten, kunnen kostenpieken als schildersbeurten en investeringen worden opgevangen. Het beleid is erop gericht de gebouwen goed en duurzaam te onderhouden. Voorafgaand aan de begroting wordt een opgave gemaakt door de technische commissie en de directeur Bureau PGU. Op basis daarvan wordt de onderhoudsplaning opgesteld. De gebouwen staan er goed bij. Het is vooral zaak dit zo te houden.

Gemeentelijk monumentale kerkgebouwen

In 2007 al heeft het CvK besloten € 722.217, zijnde de achterstand in de noodzakelijke onderhoudsvoorziening, toe te voegen aan het onderhoudsfonds van de gemeentelijk monumentale kerkgebouwen en de overige gebouwen. Dit in navolging op 2006 waar het ging om een bedrag van circa € 350.000. In 2009 werd aan deze gebouwen € 126.084 aan onderhoud uitgevoerd. Begroot

was een bedrag van € 177.569. De consequenties van de wijziging van de gemeentelijke subsidie van 50 naar 27 procent zijn groot. In 2009 kwam hierdoor € 92.041,32 voor rekening van de PGU. Bij de tot 2009 geldende 50 procent zou dit € 63.042 zijn geweest. De raming voor 2010 ligt met € 136.402 in dezelfde orde van grootte. Voor 2009 en 2010 stijgt de bijdrage eigen middelen tengevolge van de subsidiewijziging van € 131.243 bij 50 procent naar € 191.614 bij de huidige 27 procent.

Pastorieën

Binnen de PGU moet dit nieuwe beleid van de gemeente Utrecht uiteraard worden opgevangen. Door de toename van het aantal predikanten dat zelf een woning heeft, verwachten wij dat het aantal pastorieën dat nu nog in bezit is van de PGU ver-

standhouding en het onderhoud in de periode 2010-2019 waarbij de prijsindex voor de prijsinflatie is gehanteerd. De totale kosten aan onderhoud bedroegen in 2000-2009 gemiddeld € 232.526 per jaar, bestaande uit € 110.265 niet-subsidiabel onderhoud en € 123.068 aan goedgekeurd subsidiabel onderhoud. Over dit laatste werd 50 procent = € 61.139 subsidie verkregen. De eigen bijdrage was dientengevolge € 172.194.

BRIM-regeling

De instroom van de Utrechtse kerken in de nieuwe BRIM (Besluit Rijksregeling Instandhouding Monumenten) vindt plaats in 2012. Tijdens de overgangsregeling, in de jaren 2010 en 2011, bedraagt het maximale subsidiebedrag slechts € 5.600 per gebouw per jaar. Vanaf 2012 stijgen zowel de lasten van onderhoud als de subsidiebedragen volgens de dan volledig van kracht zijnde BRIM-regeling, terwijl de eigen bijdrage van de PGU aan de onderhoudskosten relatief gezien gelijk blijven. De subsidie voor rijksmonumentale kerkgebouwen wordt in de nieuwe regeling 65 (was vijftig) procent. Daar zou een maximumbedrag van € 10.833 per kerkgebouw per jaar aan

vanwege het gestegen subsidiepercentage.

Samenvattend: het Rijk gaat voor zijn monumenten méér geven aan onderhoudssubsidies, terwijl de gemeente deze subsidies met ongeveer gelijke bedragen verlaagt. De eigen bijdrage wordt betaald door de betreffende wijkgemeenten en de rente van het Kapitaal Groot Onderhoud. Hierin wordt het in 2009 gestegen (positief) kapitaal Groot Onderhoud meegerekend, alsmede (negatief) de gevolgen van de rentedaling.

Zowel bij de gemeentelijke als bij de rijksmonumentale kerken komen vanwege het multifunctionele gebruik en de verhuur, wensen voor investeringen in het verbeteren van de ingang, isolatie, keukenvoorzieningen en toiletgroepen naar voren.

Uitdaging

Voor de komende jaren is de uitdaging voor de PGU gelegen in het goed kunnen toepassen van nieuwe regelingen op het gebied van het onderhoud. Met andere woorden: financieel nog scherper aan de wind varen en een groter beroep doen op het zelfredzame vermogen van de kerkelijke gemeente. Het onderhoud van onze gebouwen is goed, maar dit moet ook zo blij-

* De Tuindorpkerk is een gemeentelijk monument, waarvan de onderhoudskosten aanzienlijk minder gesubsidieerd worden dan tot voor kort (foto Robert Quast).

der zal verminderen. Hetzelfde geldt voor het aantal ondersteunende gebouwen. Uiteraard vallen onderhoudskosten dan ook weg. Bij het groot onderhoud zal in de komende jaren nadrukkelijk aandacht worden gegeven aan het in overleg met de wijkgemeente functioneel en up to date houden van de kerkgebouwen. Deze investeringen moeten toekomstgericht verantwoord zijn.

Voor het herstellen van de scheurvorming tussen de Oranjekapel en de toren van de voormalige Oranjekerk wordt samen met de gemeente Utrecht naar een oplossing gezocht.

Rijksmonumentale kerkgebouwen

In 2009 werd de onderhoudscyclus 2000-2009 afgerond. De kosten voor deze periode worden representatief geacht voor de in-

worden gekoppeld, maar dat plafond is door interventie van toenmalig minister Plasterk in 2009 vervallen.

Volgens de nieuwe (BRIM-)regeling zou Utrecht in de periode 2012-2017 gemiddeld € 260.000 per jaar onderhoudssubsidie krijgen. Deze toekenning is gebaseerd op de jaarlijkse kosten in de periode 2000-2009. Daarvan was in die tijd € 123.000 (vijftig procent) subsidiabel. In de nieuwe BRIM is het jaarlijkse subsidiebedrag voor de Utrechtse binnenstadkerken € 137.000. Daarvan krijgt de PGU voor haar rijksmonumentale gebouwen € 89.000. De eigen bijdrage aan 'instandhoudingskosten' schatten wij op € 170.000 per jaar. Dat bedrag is vergelijkbaar met de huidige eigen bijdrage. Kortom: de bedragen voor onderhoud en subsidie stijgen. De eigen bijdrage blijft de komende jaren gelijk

ven. De verhoogde eigen bijdragen door de gewijzigde subsidies moet in de exploitatie worden opgevangen. Het is de taak van de PGU en de wijkgemeenten hiermee rekening te houden. Uitstel van onderhoud is geen optie omdat de rekening hiervan op termijn hoger uitvalt dan het voordeel nu. Kerkelijke gebouwen zijn in aanvulling op de inhoudelijke geloofsboodschap van de kerk een middel om van onze blijvende presentie blij te geven. Dit zal duidelijk en open moeten zijn en toekomstgericht. De vraag naar nieuwe en soms aanzienlijke investeringen in de functionaliteit van onze gebouwen moet in dit kader beantwoord worden. Naast financiën zijn daarbij vooral twee factoren van belang: kennis en ervaring met dit deel van het werk en toekomstgericht vertrouwen in de rol van de Kerk in deze en in een nieuwe tijd.

Logo PGU op gevelsteen

Het logo van de Hervormde Gemeente Utrecht, tegenwoordig PGU, op de gevel aan het Domplein (tekst en foto Peter van der Ros).

Aan de gevel van het Spaans Cultureel Centrum Cervantes aan het Domplein 3, hangt boven de ingang een siersteen met reliëf. De uitgehouwen afbeelding is niets meer of minder dan het logo van de Protestantse Gemeente Utrecht, althans: de voorloper daarvan. Zoals bekend bij veel Utrechters was dit pand ooit het eigendom van de hervormde gemeente in de stad. Na de (door velen achteraf betreurde) verkoop aan een seculiere instelling, is het bouwkundige beeldmerk van de kerk gewoon blijven zitten.

De afmeting van deze gevelsteen, die een kleine honderd jaar oud is, bedraagt ongeveer zestig bij zestig centimeter. Het heeft tot in de eenentwintigste eeuw mogen duren voordat het versteende logo door een graficus werd 'opgefrist' tot het beeldmerk dat nu tot de huisstijl van de PGU behoort. Het staat op de voorpagina van dit blad, rechts bovenin.

CentrumGemeente gaat picknicken

Niet omdat de laatste zomermaand dit jaar vijf zondagen telt, maar omdat de dan gebruikelijke Taizéviering uitvalt, houdt de CentrumGemeente op 29 augustus een 'Heilige picknick'.

Als het weer het toelaat, gaan de gemeentelieden met elkaar naar een mooie plek in de buurt van de Pniëlkerk en picknicken daar samen, gezeten in het gras zoals de mensen bij de zee van Tiberias (het eerste verhaal van de wonderbare spijziging in Marcus, hoofdstuk 6, 39). Alle deelnemers wordt gevraagd om hun favoriete gedicht mee te nemen en dat tijdens de picknick als 'heilig moment' aan elkaar voor te lezen. In een tweede heilig moment willen we elkaar de vraag stellen: wat betekent geloof voor jou? Zoals het is met reizen, zo ook met deze vraag: de weg gaan, dat wil zeggen: de vraag stellen, kon wel eens belangrijker zijn dan het eindpunt: het ultieme antwoord vinden...

Voor de picknick hoeft je je niet van te voren op te geven. Er zal genoeg voedsel zijn om te delen, iedereen is bij dezen uitgenodigd. Verzamelen om kwart over elf bij de Pniëlkerk, om half twaalf gaan we op weg naar de picknickplaats.

Anneke de Klerk